
Een plek van de Weg

Kusen door Heinz-Jürgen Metzger - Het voormalige concentratiekamp Weimar-Buchenwald

In het Avatamsaka-Sutra wordt er over het net van Indra gesproken. Op ieder knooppunt van het net bevindt zich een diamant, waarin zich alle andere diamanten van het net spiegelen. Tilt men het net aan een kant op, heeft dat aan de ene kant effect op het hele net, aan de andere kant weerspiegelt zich deze handeling in alle diamanten van het net.

Het net van Indra is een metafoer, die duidelijk moet maken, wat Boeddha daaronder verstaat, wat wij met begrippen als „ongescheidenheid“, „verbondenheid“, „onderlinge relatie“, „wederzijdse afhankelijkheid“ aanduiden. Wij nemen onszelf waar als geïsoleerde wezens, als afzonderlijke mensen, maar in werkelijkheid zijn we met alles verbonden, wat er bestaat, en alles, wat bestaat, weerspiegelt zich in ons.

Deze ongescheidenheid geldt niet alleen voor de tegenwoordige tijd, maar ook voor verleden tijd en toekomst. Op grond van bepaalde sociaal-historische omstandigheden, waarin onze ouders hebben geleefd – en die door dezen door middel van eigen handelen of het nalaten van handelingen mede werden gevormd -, hebben wij een bepaalde jeugd gehad, waarin bepaalde karaktertrekken werden gevormd. In ons leven hebben wij – wederom in een ook door ons beïnvloede sociaal-historische context – bepaalde beslissingen genomen, die ons leven hebben gevormd en verder vormen. Beslissingen, die wij vandaag nemen, hebben invloed op hoe wij in de toekomst zullen leven, en beïnvloeden eveneens het leven van andere mensen in heden en toekomst. - Om wat dit betreft slechts twee voorbeelden te geven: wij verbruiken heden olie en kolen in een omvang, dat de voorraden, die zich in miljoenen jaren hebben ontwikkeld, in weinige tientallen jaren zullen zijn opgebruikt en toekomstige generaties niet meer ter beschikking zullen staan. Aan de andere kant laten wij deze generaties radioactief afval achter, die nog in duizenden jaren de gezondheid van alle levende wezens op aarde zal bedreigen.

Een van de mensen, die het leven van vele anderen heeft beïnvloed en ook na zijn dood nog steeds beïnvloedt, is Taisen Deshimaru. 1914 geboren, werd hij 1965 door Kodo Sawaki tot monnik gewijd. 40 jaar geleden, in 1967 kwam hij naar Parijs en begon daar, zazen te onderwijzen. 25 jaar geleden, 1982, stierf hij tijdens een ophoud in Japan.

Als wij heden een sesshin hier in Weimar-Buchenwald doen, is dat o.a. te danken aan de onvermoeibare activiteit, waarmee meester Deshimaru de zazen-beoefening in Europa verbreidde. - Meester Deshimaru is wederom zelf verbonden met Kodo Sawaki, Dogen Zenji, met alle meesteressen en meesters van de overdracht sinds Boeddha Shakyamuni. Roland Yuno Rech, navolger van meester Deshimaru, draagt van zijn kant de leer van zijn meester over. Zonder zijn ononderbroken onderwijs en ondersteuning zou ik niet in staat zijn, deze sesshin te leiden. - We zijn eveneens verbonden met Roshi Bernie Glassman, die 1996 begon, retreats in voormalige concentratiekampen te leiden, en zijn hele dharma-lijn.

Ook wanneer wij de indruk hebben, dat we hier slechts met 16 personen zijn, die deze sesshin in Weimar-Buchenwald beoefenen, kunnen we, als we maar precies genoeg nader toezien, als we de wederzijdse verbondenheid van alles waarnemen, als we het net van Indra zien, zien, dat de gehele kosmos met ons beoefent.

Met ons beoefenen ook al degenen, die voor ons hier op deze plek waren, hetzij als gevangenen, hetzij als bewakers. Met ons verbonden, niet van ons gescheiden zijn diegenen, die hier moordenaars werden, en die, die hier werden vermoord. Met ons verbonden zijn die, die in andere kampen werden vermoord, en die, die in andere kampen moordenaars werden. Niet van ons gescheiden sind die, die Buchenwald hebben overleefd, en de nakomelingen van de slachtoffers zowel als de nakomelingen van de daders. - Goethe heeft overigens met zijn sekretaris Eckermann hier op de Ettersberg gewandeld. Ook deze beiden zijn deel van Indras net.

Het woord „sesshin“ betekent letterlijk „de geest aanraken“. Laat ons dus, als wij hier in Weimar-Buchenwald een sesshin beoefenen, de geest aanraken, die de verschillen ziet,

- die ziet, dat er daders en slachtoffers zijn,
- die ziet, dat er daders zijn, die zelf slachtoffer zijn,
- die ziet, dat er slachtoffers zijn, die daders zijn geworden,

maar die ook ziet, dat wij ondanks de verschillen niet van elkaar gescheiden zijn.

Wij mensen neigen ertoe, weg te zien, wanneer wij bang zijn, iets voor ons onaangenaams te moeten zien, we neigen ertoe weg te horen, wanneer we bang zijn, iets voor ons onaangenaams te moeten horen, we neigen ertoe, ons af te sluiten voor de schreeuwen van de wereld. - Enkele van ons hebben de geloftes van de bodhisattva afgelegd, alle levende wezens te helpen, zichzelf te bevrijden. Wanneer wij plekken mijden, waar leed zich uit, wanneer we wegzien of weghoren, waar leed zichtbaar is, kunnen we onze gelofte niet volledig nakomen.

Mogen wij aldus worden aangeraakt door de geest van het mededogen en de deelneming, van de geest van Kanjizai Bosatsu, de geest van de bodhisattva Kannon, die de schreeuwen van de wereld hoort.

Hier in Buchenwald kunnen we de schreeuwen horen van diegenen, die hier hebben geleden. Maar we kunnen ook die schreeuwen horen van diegenen, die heden ergens in de wereld lijden. En we kunnen onze eigen schreeuwen horen. - Dit goed luisteren is belangrijk. Veel te vaak handelen we, zonder werkelijk te hebben geluisterd naar wat nodig is. Overhaast aktivisme kan weliswaar de schijn wekken, te handelen, maar vaak is dit handelen echter niet echt van groot nut.

Laat deze sesshin dus werkelijk een sesshin worden, door jullie innerlijk zelfgesprek tot rust te laten komen. Raakt de geest van de ongescheidenheid aan, beoefent met alle wezens gemeenschappelijk en laat je aanraken door de geest van het mededogen. - Maakt zo van het voormalige concentratiekamp Buchenwald, een plek van de verschrikking, een werkelijke dojo, een plek van de weg.